

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI

1. Informacje ogólne

Konserwator dzieł sztuki zajmuje się zabezpieczaniem dzieł sztuki przed niszczącym działaniem czasu, przedłużaniem ich istnienia oraz określaniem najkorzystniejszych warunków ich przechowywania. Do jego zada nale y: oczyszczanie dzieła (usuwanie brudu, przemałowa , dodanych elementów), zabezpieczanie i wzmacnianie jego osłabionej struktury i opracowanie estetyczne (retusz, uzupełnianie zniszczonych fragmentów). Ponadto konserwator okre la stan zachowania obiektu zabytkowego, przeprowadza odpowiednie ekspertyzy i wykonuje dokumentację konserwatorską , ocenia warunki klimatyczne, oświetlenie i ska enie środowiska w miejscu przechowywania dzieła, okre la stopie i zakres niezbędnych prac konserwatorskich, ustala plan działania i dobór rodków oraz materiałów i narz dzi, realizuje prace konserwatorskie i restauracyjne oraz formułuje zalecenia dla u ytkownika obiektu. Konserwator zatrudniony w placówce muzealnej zajmuje się tak e prowadzeniem prac badawczo-naukowych, ustala wytyczne dotyczące pakowania i transportu obiektu poza teren muzeum, ustala warunki ekspozycyjne podczas przygotowywania wystaw i sprawdza stan zachowania obiektów.

W pracy konserwator wykorzystuje narz dzia malarskie, stolarskie, kamieniarskie, jubilerskie, dentystyczne, chirurgiczne, sprzę t laboratoryjny oraz specjalistyczny dla celów konserwatorskich (stoły pró niowe, kauty, komory do dezynsekcji oraz impregnacji).

Praca konserwatora wymaga wiedzy i umiej tno ci interdyscyplinarnych.

Praca nad zabytkami ruchomymi odbywa się najcz eiej w pracowni konserwatorskiej. W przypadku malowideł ciennych, elementów architektonicznych czy du ych obiektów praca odbywa się w terenie, cz sto na zewn trz, z wykorzystaniem rusztowa . Konieczne jest wówczas długotrwałe przebywanie poza miejscem zamieszkania.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Do uciążliwych w tym zawodzie należy wielogodzinna praca w wymuszonej pozycji ciała oraz kontakt ze rodkami chemicznymi, często toksycznymi czy trującymi. Konserwator zmuszony jest do używania silnych szkielek powiększających oraz pracy w warunkach wysokiego poziomu natężenia oświetlenia, często przy zastosowaniu opraw oświetlenia miejscowego. Czasem zachodzi też konieczność korzystania z promieniowania rentgenowskiego, podczerwieni lub ultrafioletu. W zawodzie tym istnieje zwiększone ryzyko zatrucia chemikaliami, występowania nieżytów krtani, gardła oraz chorób układu ruchowego.

Praca konserwatora ma najczęściej charakter indywidualny i samodzielny, choć zdarza się także – przy większych przedsięwzięciach – praca w kilkuosobowych zespołach, a także w komisjach złożonych ze specjalistów.

Konserwator pracuje najczęściej 6 godzin dziennie. Charakter pracy może wymagać częstych wyjazdów krajowych oraz zagranicznych.

2. Wymagania

Tak jak w przypadku każdego zawodu artystycznego niezbędne w zawodzie konserwatora dzieł sztuki są uzdolnienia artystyczne. Osoba wykonująca ten zawód musi być niezwykle twórcza, mieć duży wyobraźnię, w tym wyobraźnię przestrzenną. Konieczne są zainteresowania artystyczne, a także techniczne. Praca wymaga sumienności i związana jest z dużą odpowiedzialnością. Ze względu na wielokrotne powtarzanie pewnych czynności często długotrwały proces prac konserwatorskich konieczne są: umiejętność koncentracji, cierpliwość i wytrwałość. Praca konserwatora jest zajęciem precyzyjnym, wymagającym dużej dbałości o szczegóły.

Konserwator powinien być wytrzymały na długotrwały wysiłek, ponieważ prace konserwatorskie zajmują dużo czasu i bywają męczące fizycznie. Przydatna jest duża sprawność układu kostno-stawowego oraz mięśniowego. Niezbędne są: widzenie stereoskopowe oraz bardzo dobra ostrość widzenia pozwalająca na rozróżnianie bardzo małych szczegółów pracy, rozróżnianie barw, prawidłowe pole

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

widzenia, a także doskonała koordynacja wzrokowo-ruchowa. Przydatne są też dobre widzenie o zmroku oraz brak nadwrażliwości na światło. Konserwator musi posiadać zręczne ręce i palce pozwalające na wykonywanie drobnych i precyzyjnych prac. Bardzo ważny jest zmysł dotyku.

3. Czynniki utrudniające zatrudnienie w zawodzie

Czynnikiem utrudniającym pracę w zawodzie konserwatora dzieł sztuki jest ograniczenie sprawności kończyn górnych niewielkiego stopnia, w szczególności zrzucenie palców i ręk. Wszelkie dysfunkcje narządu ruchu w obrębie kończyn dolnych nie są przeciwwskazaniem, ale znacznie ograniczają możliwość wykonywania prac konserwatorskich, zwłaszcza pracy nad dużymi obiektami.

W zawodzie nie mogą pracować osoby niewidome oraz z dysfunkcjami narządu wzroku, takimi jak: brak widzenia stereoskopowego, zaburzenia rozróżniania barw lub ograniczone pole widzenia oraz osoby z wszelkimi innymi dysfunkcjami, które nie mogłyby skorygowane szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi.

Utrudnieniami w wykonywaniu zawodu są braki: koordynacji wzrokowo-ruchowej, zmysłu równowagi i zmysłu dotyku.

Pracy nie mogą wykonywać osoby z alergiami kontaktowymi i wrażliwością na stosowane związki chemiczne.

Przeciwwskazaniem względnym jest epilepsja (dotyczy prac konserwatorskich na wysokości).

4. Możliwość zatrudnienia w zawodzie osób z niepełnosprawnościami

4.1. Osoby z niepełnosprawnościami narządu ruchu

Możliwe jest zatrudnienie osób z dysfunkcją kończyn dolnych, także poruszających się na wózkach inwalidzkich, na wybranych stanowiskach: przy pracach konserwatorskich małych form. Osoby te nie mogą pracować przy pracach

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

konserwatorskich: rzeźby kamiennej, elementów architektonicznych oraz malarstwa na ciennego. Warunkiem zatrudnienia jest identyfikacja indywidualnych barier i dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska i stanowiska pracy.

4.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Mogą wykonywać zawód konserwatora dzieł sztuki osoby: widzące obustronnie, o prawidłowym lub nieznacznie ograniczonym zakresie pola widzenia, prawidłowo rozróżniające barwy oraz osoby z nieznaczną dysfunkcją narządu wzroku, jeżeli jest skorygowana przez odpowiednie szkła optyczne lub soczewki kontaktowe, a także osoby z zaburzeniami widzenia o zmroku. Zatrudnienie jest możliwe po odpowiednim dostosowaniu środowiska i stanowiska pracy.

4.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Zawód mogą wykonywać osoby słabosłyszące pod warunkiem zapewnienia im odpowiednich pomocy technicznych i przystosowania środowiska i stanowiska pracy, a także niesłyszące, w tym głuchonieme, w sytuacjach, które nie wymagają bezpośredniego kontaktu z innymi osobami.

4.4. Osoby z dysfunkcją sfery psychicznej

Osoby z chorobami psychicznymi mogą pracować w zawodzie pod warunkiem, że praca, poza wyjątkowymi sytuacjami (takimi jak wyjazdy czy sytuacje kryzysowe w firmie), nie zaburza rytmu dnia i nocy pracownika i zachowana jest zasada równego traktowania pracowników.

Osoby z autyzmem i z zespołem Aspergera mogą wykonywać zawód, jeżeli obowiązki słubowe nie wymagają zarządzania zespołem ludzi. Konieczne jest jednak zbadanie, czy nie cierpi one na schorzenia układu trawiennego lub

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

immunologicznego, by szkodliwe warunki pracy nie wpływały negatywnie na ich stan zdrowia. Osoby z nadwrażliwością słuchową lub dotykową powinny unikać tego zawodu.

4.5. Osoby z epilepsją

Osoby cierpiące na epilepsję mogą wykonywać zawód na wybranych stanowiskach, pod warunkiem że napady padaczkowe występują sporadycznie, są sygnalizowane przez aury, występują głównie wieczorem lub w nocy, nie powodują zbyt dużego zmęczenia i stosunkowo szybko następuje regeneracja sił po ich wystąpieniu, a przebieg choroby nie prowadzi do charakterystycznej padaczkowej.

Mogłyby one zatrudnione warunkowo, po racjonalnym ograniczeniu zakresu zadań do sytuacji, w których możliwy jest stały nadzór i ewentualna szybka pomoc, a stanowisko pracy nie stwarza potencjalnych zagrożeń w przypadku emisji choroby.

Osoby te nie mogą pracować na wysokości, przy pracach konserwatorskich rzeźby kamiennej, elementów architektonicznych oraz malarstwa naściennego.

5. Potrzeba przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnościami

5.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

Osoby z dysfunkcją kończyn dolnych mogłyby zatrudnione na wybranych stanowiskach, ale konieczna jest odpowiednia organizacja pracy z uwagi na ograniczoną mobilność tych osób i konieczność wykonywania niektórych lub wszystkich zadań w pozycji siedzącej.

Osoby z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych mogą potrzebować zainstalowania uchwytów i poręczy ułatwiających wstawanie i podpieranie się w czasie stania oraz korzystania z wysokich stołków. Kolejną możliwą adaptacją to dostosowanie wielkości stanowiska pracy i wysokości blatów do indywidualnych

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

potrzeb oraz umieszczenie materiałów i narzędzi w zasięgu ręki pracownika. Jeżeli pracownik korzysta z siedziska, należy pamiętać o przystosowaniu go do indywidualnych potrzeb, czyli zapewnieniu jego regulowanej wysokości, uchylnego siedziska, regulowanego podnóżka, blokady kół, regulowanego lub indywidualnie profilowanego oparcia tylnego, regulowanych i odchylanych podłokietników.

Osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich potrzebują likwidacji barier architektonicznych w miejscu i środowisku pracy oraz w drodze do zakładu pracy. Ciągłe komunikacyjne powinny być wystarczająco szerokie i pozbawione progów, drzwi do pomieszczeń powinny mieć odpowiedni szerokość. W miejscu pracy istnieje potrzeba powiększenia przestrzeni manewrowej wokół stanowiska pracy oraz dostosowania wielkości stanowiska pracy do indywidualnych potrzeb, a także zapewnienia dostępu do wykorzystywanych materiałów, narzędzi i urządzeń. Również ważne jest umieszczenie wykorzystywanych elementów w zasięgu ręki, na poziomie umożliwiający pracę w pozycji siedzącej. Należy zapewnić całkowite wyeliminowanie zadań i czynności roboczych wymagających dużej sprawności w zakresie koordynacji wzrokowo-ruchowej. Osobom tym zaleca się pracę nad małymi formami oraz pracę w zespole, z możliwością podziału zadań.

5.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Pracownicy z niewielką dysfunkcją narządu wzroku, którzy mogą na skorygować szklami optycznymi, powinni stosować szkła korekcyjne lub soczewki kontaktowe zapewniające ostrość widzenia pozwalającą na rozróżnianie drobnych szczegółów. Osoby te mogą także wykorzystywać oprzyrządowanie powiększające (np. lupa powiększająca, lunety, monookulary).

Osoby z zaburzeniami widzenia po zmroku powinny mieć pomieszczenie i stanowisko pracy odpowiednio doświetlone światłem elektrycznym, zwłaszcza w sytuacjach utrudnionego dostępu światła dziennego albo jego braku.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osoby nadwrażliwe na światło powinny mieć stanowisko pracy odpowiednio oświetlone, tak aby ograniczyć oświeślenie bezpośrednie i odbiciowe, a stosowane oprawy powinny mieć możliwie najmniejszą jasność.

5.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Osoby słabosłyszalne

Osoby te powinny stosować aparaty słuchowe korygujące słuch (zwłaszcza w częstotliwościach pasma mowy) w stopniu umożliwiający swobodne, werbalne komunikowanie się, czyli mieć słuch wydolny socjalnie.

Zaleca się, aby urządzenia teleinformatyczne, takie jak telefon czy komputer, były, w miarę możliwości, dostosowane do aparatów słuchowych (np. wyposażone w systemy pętli indukcyjnej lub systemy FM).

Osoby głuche i głuchonieme

Istnieje możliwość zatrudnienia w zawodzie konserwatora dzieł sztuki osoby z tego rodzaju niepełnosprawnością. Wymaga to jednak właściwej organizacji pracy – w przypadku osób głuchoniemych konieczna jest znajomość przez otoczenie (przynajmniej jednej osobie) języka migowego bądź stała współpraca pracodawcy z profesjonalnym tłumaczem tego języka (istnieje możliwość korzystania z tłumacza języka migowego on-line). W komunikowaniu się z zespołem współpracowników pomagają również znaki bądź symbole ułatwiające szybkie porozumiewanie się. W przypadku prac wewnątrz budynków zaleca się, aby osobie z tego rodzaju niepełnosprawnością przydzielony był opiekun na wypadek ewakuacji.

5.4. Osoby z dysfunkcją sfery psychicznej

Pracownik podejmujący pracę w tym zawodzie powinien być w przyjazny sposób zapoznawany ze strukturą i kulturą organizacyjną firmy. Powinien także

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

otrzyma jasne i niedwuznaczne informacje oraz instrukcje dotyczące podejmowanych zadań.

W firmie należy wprowadzić przyjazny tryb informowania o jego problemach zdrowotnych czy społecznych, najlepiej gdy wie o nich „osoba zaufania”. Można na wypracować obyczaj interesowania się przez członków zespołu pracowniczego sytuacją społeczną i zdrowotną pracownika i brania go pod uwagę we współpracy. Współpracownicy mogą się przy tym uczyć podmiotowego traktowania pracownika z niepełnosprawnościami: pozyskiwać wiedzę o jego sytuacji przede wszystkim od niego samego lub – za jego wiedzą i aprobatą – z innych źródeł.

W sytuacji kłopotów z psychiczną i społeczną stroną swojej pracy pracownik może korzystać ze wsparcia asystenta zawodowego lub trenera pracy. Trener pracy może wywodzić się spośród współpracowników lub być zatrudniony specjalnie na to stanowisko. Może też wspierać pracownika z ramienia upoważnionej do tego organizacji. Możliwość wsparcia trenera pracy jest jednak ograniczona tylko do sfery emocji i relacji z innymi, nie obejmującej kompetencji zawodowych. Wsparcie powinno trwać tylko pewien, niedługi czas. Na co dzień pracownik powinien pracować samodzielnie, zgodnie z charakterem stanowiska pracy.

Zatrudniona osoba powinna mieć możliwość korzystania z elastycznych: czasu pracy i zakresu obowiązków. Zatem w wyjatkowej sytuacji (związanej z chorobą czy niepełnosprawnością osoby) zakres obowiązków może być zmodyfikowany w sposób umożliwiający zaakceptowanie przez pracodawcę. Powinna istnieć także możliwość okresowego zastąpienia pracownika przez inną osobę.

Osoby z autyzmem i z zespołem Aspergera powinny pracować w małym zespole, w cichym miejscu, bez narażania ich na liczne bodźce sensoryczne, uciążliwy ruch i hałas. Niezalecane jest zatrudnienie w tzw. „open space”. Osoby te powinny mieć dokładnie określone obowiązki i zależności służbowe. Niezbędne są: dobra organizacja pracy, wysoka przewidywalność zdarzeń, precyzyjne i klarowne przekazywanie poleceń. Praca nie może prowadzić do przecięcia i stresu. Nie

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

powinna polegać na zarządzaniu pracami innych osób ani wymaga licznych kontaktów z różnymi osobami, w tym z klientami. W niektórych przypadkach potrzebny może być trener pracy lub mentor, by osoba z autyzmem/ zespołem Aspergera mogła dopytać o różne rzeczy.

5.5. Osoby z epilepsją

Osoby chore na padaczkę, które uzyskały akceptację lekarza specjalisty, powinny pracować na wybranych stanowiskach, w zespole, pod nadzorem. Praca powinna być spokojna, nie wywołująca stresów i napięć, które mogłyby przyczyniać się do napadów.

Wykonując ten zawód osoba z epilepsją powinna dobrze znać swoją chorobę i umieć szybko rozpoznawać i zapobiegać napadom.

Współpracownicy powinni być poinformowani o tym, w jaki sposób, w razie wystąpienia napadu, mogą prawidłowo udzielić pomocy.

Pracownik może korzystać (zgodnie z zasadami) z fotela z odpowiednimi pasami zabezpieczającymi kończyny górne i dolne.

Uwaga. Każdego przypadek zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością oraz przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości tej osoby należy rozpatrywać indywidualnie.

